

JEEŠUS-TUTKIMUKSEN METODIT

JEEŠUS-TUTKIMUKSEN LÄHTEET 1

- Tärkeimmät lähteet ovat ns. Synoptiset evankeliumit eli Matteuksen, Markuksen ja Luukkaan nimillä kulkevat evankeliumit.
- Tärkeä on myös Q-lähteeksi kutsuttu oletettu teos, jonka olemassaolo on päätelty Luukkaan ja Matteuksen yhteisestä materiaalista.
- Johanneksen evankeliumia ei pidetä täysin samanarvoisena historiallisen tiedon välittäjänä mutta sitäkin käytetään.
- Paavalin kirjeet sekä ns. katoliset kirjeet tarjoavat ajoittain mahdollisuuden tutkia joidenkin seikkojen levinneisyyttä varhaiskristillisyyden keskuudessa. Evankeliumien kertomuksille ja opetuksille voidaan löytää rinnakkaisuuksia myös kirjeistä (esim. Matteuksen vuorisäärä ja Jaakobin kirje sisältävät paljon yhtäläisyyksiä).
- Uuden testamentin ulkopuolisista lähteistä käydään tutkijoiden keskuudessa ajoittain kiivastakin keskustelua. Lähinnä keskustelu koskee Tuomaan evankeliumia.

TRADITIOKERROKSET

- Historialliskriittinen tutkimus lähtee oletuksesta, jonka mukaan evankeliumien kertomus Jeesuksesta ei ole suoraa kuvausta historiallisen Jeesuksen elämästä. Yleisen tutkimuksessa vallalla olevan käsityksen mukaan evankeliumeissa oleva aines voidaan jakaa kolmeen eri osaan:
 1. Historiallisesta Jeesuksesta kertova aines.
 2. Varhaiskristillisten yhteisöjen muodostamat Jeesus-traditiot tai niiden erityispiirteet.
 3. Evankelistan muodostamat Jeesus-traditiot tai niiden erityispiirteet.

JEEŠUS-TUTKIMUKSEN METODIT

AITOUSKRITEERIEN SOVELTAMINEN

- Aitouskriteerit ovat yleisiä kriittisen historian tutkimuksen metodeja, joita käytetään joko tietoisesti tai tiedostamatta kaiken aikaa.
- Aitouskriteerit selventävät tutkijan päättelyprosessia. Tämä mahdollistaa tarkemman ja mielekkäämmän keskustelun tutkimustuloksista.
- Aitouskriteerit eivät ole matemaattisia kaavoja eli ne eivät tuota ehdottomia totuuksia vaan pikemminkin historiallisen todennäköisyyden likiarvoja.
- Aitouskriteerien nimet, määrä ja luokitukset vaihtelevat tutkijakohtaisesti jonkin verran. Käytännössä kaikki kuitenkin puhuvat lähestulkoon samoista kriteereistä.
- Aitouskriteerien negatiivista käyttöä pidetään ongelmallisena. Niillä ei siis ole tarkoitus osoittaa jonkin tradition tai ilmiön epähistoriallisuutta, vaan nimenomaan historiallisuus.

MONINKERTAISUUS KRITEERI

- Jos kertomus tai teema esiintyy vähintään kahdessa toisistaan riippumattomassa lähteessä, se on todennäköisesti peräisin historiallisen Jeesuksen elämästä.
- Toisistaan riippumattomina pidetään tavallisesti seuraavia lähteitä:
 - Markus – Q – Johannes
 - M (Matteuksen erityisaines) ja L (Luukkaan erityisaines)
- Kriteerin käyttöön liittyy erityisesti seuraavat haasteet:
 - Mistä tiedetään kirjojen olevan riippumattomia?
 - Periaatteessa kertomuksen alkuperä voi olla varhainen mutta kuitenkin peräisin Jeesuksen kuoleman jälkeiseltä ajalta.

JEEŠUS-TUTKIMUKSEN METODIT

ERILAISUUSKRITEERI

- Jos jokin Jeesuksen teko tai sanonta eroaa varhaiskristillisistä käytännöistä ja käsityksistä, se on todennäköisesti peräisin historiallisen Jeesuksen elämästä.
 - **Neutraali erilaisuus:** Traditio on varhaiskristillisyyden valossa erilainen mutta ei hämmentävä tai kiusallinen.
 - Jeesus käyttää evankeliumeissa itsestään toistuvasti nimitystä "ihmisen poika". Varhaiskristityt eivät kirjeiden ja Apostolien tekojen perusteella näytä juurikaan käyttävän tätä nimitystä. Kyseessä on siis todennäköisesti historiallisen Jeesuksen itsestään käyttämä nimitys.
 - **Negatiivinen erilaisuus:** Traditio on hämmentävä tai kiusallinen.
 - Mk 3:21 kertoo, että Jeesuksen perheenjäsenet pitivät tätä seonneena. Tällaista olisi tuskin kukaan kristitty myöhemmin keksinyt.

YHTEENSOPIVUUDEN KRITEERI

- Jos jokin seikka sopii hyvin yhteen muilla kriteereillä aidoiksi tiedettyjen asioiden kanssa on mielekästä olettaa sen olevan historiallista.
- Jos jokin seikka heijastaa Palestiinalaista ympäristöä tai jokin sanonta palautuu mielekkäästi arameankieliseksi ilmaisuksi, tämän voidaan katsoa puhuvan historiallisuuden puolesta.
- Toisin kuin muita kriteereitä, yhteensopivuuden kriteeriä voidaan myös käyttää negatiivisesti eli jos jokin seikka ei sovi yhteen sen kanssa mitä muuten tiedetään Jeesuksen ajan Palestiinasta tai se on ristiriidassa jonkin aidon kohdan kanssa, sen historiallisuutta voidaan syystä epäillä.

JEEŠUS-TUTKIMUKSEN METODIT

HISTORIALLINEN JEEŠUS AITOUSKRITEERIEIN VALOSSA

- Kuuluisa amerikkalainen Jeesus-tutkija E. P . Sanders on esittänyt seuraavanlaisen listan tutkijoiden enemmistön konsensuksesta (yksimielisyydestä) historiallisen Jeesuksen suhteen:
- Jeesus vietti lapsuutensa ja aikuisuutensa varhaisvuodet galilealaisessa Nasaretin kylässä.
- Johannes Kastaja kastoi Jeesuksen.
- Jeesus kutsui opetuslapsia.
- Jeesus puhui ”niistä kahdestatoista”.
- Jeesus rajoitti toimintansa Israeliin.
- Jeesus opetti kaupungeissa, kylissä ja Galilean maaseudulla.
- Jeesus saarnasi ”Jumalan valtakuntaa”.
- Noin vuonna 30 Jeesus meni Jerusalemiin viettämään pääsiäistä.
- Jeesus sekaantui keskusteluun temppeleistä ja aiheutti temppeleissä häiriötä.
- Jeesus vietti viimeistä ateriaa opetuslastensa kanssa.
- Juutalaiset viranomaiset pidättivät ja kuulustelivat (erityisesti ylimmäinen pappi) Jeesusta.
- Roomalaiset ristiinnaulitsivat Jeesuksen Jerusalemin ulkopuolella roomalalaisen prefektin Pontius Pilatuksen käskystä.
- Jeesuksen opetuslapset pakenivat.
- Jeesuksen opetuslapset ”näkivät” Jeesuksen tämän kuoleman jälkeen. Ei ole kuitenkaan varmuutta siitä, missä merkityksessä.
- Tämän johdosta he uskoivat Jeesuksen palaavan perustamaan valtakunnan.
- He muodostivat yhteisön ja tunnistettavan liikkeen odottamaan Jeesuksen paluuta ja pyrkivät voittamaan muita uskomaan hänen olevan Jumalan messias.
- Ainakin jotkut juutalaiset vainosivat ainakin joitakin osia uudesta liikkeestä. Vaino näyttää kestäneen lähes Paavalin uran loppuun asti.